

Interreg

Līdzfinansē
EIROPAS SAVIENĪBA

Latvija – Lietuva

Izstrādāts Pārrobežu projekta “Latvijas un Lietuvas pārrobežu reģiona pilsētu mitrāju bioloģiskās daudzveidības kopīga saglabāšana”, (“Joint nature-based preservation of climate change/humans-threatened urban LV-LT cross-border wetlands umbrella biodiversity by innovative solutions, reintroduction and joint management”) UrbUmbrella Nr. LL-00232 ietvaros.

Izglītojošs saturs mājaslapai Latvijā par mērķa abinieku un rāpuļu sugām

Projekta UrbUmbrella Latvijas teritorijas herpetofauna

Projekta teritorijā ir reģistrēta bagāta vietējas herpetofaunas sugu daudzveidība: šeit konstatētas 16 no 21 visā Latvijā dzīvojošo herpetofaunas sugām.

Abinieki

1. Mazais tritons	<i>Lissotriton vulgaris</i>
2. Liels tritons	<i>Triturus cristatus</i>
3. Brūnais varžkrupis	<i>Pelobates fuscus</i>
4. Zaļais krupis	<i>Bufo viridis</i>
5. Parastais krupis	<i>Bufo bufo</i>
6. Purva varde	<i>Rana arvalis</i>
7. Parastā varde	<i>Rana temporaria</i>
8. Ezera varde	<i>Pelophylax ridibundus</i>
9. Zaļā varde	<i>Pelophylax kl. esculentus</i>
10. Dīķa varde	<i>Pelophylax lessonae</i>

Rāpuļi

1. Sila ķirzaka	<i>Lacerta agilis</i>
2. Pļavas ķirzaka	<i>Zootoca vivipara</i>
3. Austrumu glodene	<i>Anguis colchica</i> – Jauna suga Latvijai, atrasta 2021. gadā
4. Parastais zalktis	<i>Natrix natrix</i>
5. Parastā odze	<i>Vipera berus</i>
6. Purva bruņurupucis	<i>Emys orbicularis</i>

Projekta UrbUmbrella LV teritorijas abinieku sugas

Mazais tritons (*Lissotriton vulgaris*)

Ir izplatīts visā Projekta teritorijā. Aizsardzības statuss pasaulē: Least Concern (IUCN 3.1).

Āda gluda. Ķermeņa mugurpuses pamatnokrāsa tēviņiem brūngani pelēka ar tumšiem, apaļīgiem plankumiem, mātītēm – gaiši brūna, brūngani dzeltena bez plankumiem. Ķermeņa vēderpuse abiem dzimumiem ir dzeltenīga vai gaiši oranža ar tumšiem plankumiem. Pavasarī tēviņiem attīstās augsta mugurastes spura ar neregulāriem izgriezumiem.

Aktīvs siltajā gada periodā, rudeni un ziemu pavada hibernācijā. Vairošanās laikā ūdenī aktīvs visu diennakti. Uz sauszemes aktīvs krēslā, vakaros, nakts sākumā. Ziemā nelielās grupās, dažreiz līdz dažiem desmitiem un simtiem. Barošanās biotopi ir jaukti meži, dārzi, parki, krūmāji, pļavas. Dienas laiku pavada graužēju alās, zem koku saknēm, zem zariem, akmeņiem, sūnās. Vairošanas biotopi ir nelieli dīķi, pārsvarā bez zivīm, labi aizauguši ar ūdens augiem, silti un apsauloti. Hibernācijas mikrobiotopi ir graužēju un kurmju alas, celmi, zaru čupas, pagrabi netālu no ūdenstilpēm. Uz sauszemes barojas ar sliekām, ērcēm, tauriņu kāpuriem, citiem kukaiņiem un to kāpuriem. Ūdenī barojas ar odu kāpuriem, sīkiem vēžveidīgiem, ūdens vaboļu kāpuriem, sīkiem moluskiem, zivju un abinieku ikriem.

Lielais tritons (*Triturus cristatus*)

Nevienmērīgi izplatīts Projekta teritorijā. Sastopams ļoti reti.

Aizsardzības statuss pasaulē: Least Concern (IUCN 3.1). Eiropā: Habitat Directive II, IV; Bern Convention (Annex 2); Latvijā: Aizsargājama suga (MK noteikumi Nr. 396); Mikrolieguma suga (MK noteikumi Nr. 45); Latvijas Sarkanās grāmatas 2. kat.

Āda sīki graudaina. Ķermeņa mugurpuses pamatnokrāsa melna, brūngani melna. Ķermeņa vēderpuse oranža vai dzeltena ar melniem plankumiem. Pavasarī tēviņiem attīstās augsta muguras spura ar neregulāriem izgriezumiem, kas sastāv no divām: ķermeņa un astes daļām; uz astes sāniem gaiši zila, tēraudbalta un oranža svītra. Mātītēm muguras spuras nav. Tēviņiem arī liels anālās atveres uztūkums, mātītēm tas ir daudz mazāks.

Aktīvs siltajā gada periodā, vēl rudenī un ziemā pavada hibernācijā. Vairošanās laikā aktīvs visu diennakti, īpaši dienā. Uz sauszemes aktīvs krēslā, vakaros, nakts sākumā, pēc lietus vai lietus laikā. Barošanās biotopi ir jaukti meži, arī parki, krūmāji, upes ielejas netālu no mitrām vietām: purviem, dīķiem. Dienas laiku pavada alās, zem koku saknēm, zem zariem, akmeņiem, sūnās. Vairošanās biotopi ir dīķi bez zivīm, labi aizauguši ar ūdens augiem, apsauloti. Hibernācijas mikrobiotopi ir grauzēju alas, celmi, zaru čupas, pagrabi, bedres. Ziemā pa vienam vai līdz pat vairākiem simtiem lielās grupās. Uz sauszemes barojas ar sliekām, kailgliemežiem, kukaiņiem un to kāpuriem, zirnekļveidīgiem. Ūdenī barojas ar ūdens vabolēm, moluskiem, odu kāpuriem, spāru kāpuriem, zivju un abinieku ikriem, sīkiem vēžveidīgiem un abinieku kāpuriem.

Brūnais varžukrupis (*Pelobates fuscus*)

Izplatīts visā Projekta teritorijā, taču nevienmērīgi. Sastopams diezgan reti.

Aizsardzības statuss pasaulē: Least Concern (IUCN 3.1); Eiropā: Habitat Directive IV; Bern Convention (Annex 2); Latvijā: Aizsargājama suga (MK noteikumi Nr. 396); Latvijas Sarkanās grāmatas 4. kat.

Ķermeņa mugurpuses pamatnokrāsa dzeltenīgi brūna, gaiši zaļgani pelēka ar dažāda izmēra tumšiem plankumiem. Piere starp acīm ir izliekta, acu zīlīte vertikāla.

Aktīvs siltajā gada periodā, ziemu pavada hibernācijā. Aktīvs vakaros un naktīs, dienu pavada, ierokoties zemē. Barošanās biotopi ir jaukti meži, krūmāji, mežmala, pļavas, dārzi, lauki. Izvairās no akmeņainas augsnes. Vairošanās biotopi ir nelieli aizauguši dīķi. Hibernācijas mikrobiotopi ir grauzēju alas, ziemu pavada arī, ierokoties zemē. Barojas ar skudrām, vabolēm, kāpuriem, zirnekļiem, sliekām. Pavasarī izdēj 1000–2500 ikrus ūdenī, divās šņorēs, kas čiekura veidā aptinas ap iepriekšējā gada ūdens augu. Kurkuļi izaug līdz 175 mm un dzīvo ūdenī līdz metamorfozei. Dzimumgata vību sasniedz trešajā dzīves gadā.

Parastais krupis (*Bufo bufo*)

Plaši izplatīts visā Projekta teritorijā. Aizsardzības statuss pasaulē: Least Concern (IUCN 3.1).

Āda lielgrumbuļaina. Ķermeņa mugurpuses pamatnokrāsa pelēka, brūna, vienā tonī vai ar dažāda izmēra tumšiem plankumiem.

Sezonāla un diennakts aktivitāte. Aktīvs siltajā gada periodā, ziemu pavada hibernācijā. Aktīvs vakaros krēslā, dienā lietus laikā, dienu pavada zem akmeņiem, alās, zem koku zariem, dēļiem. Barošanās biotopi ir meži, krūmāji, pļavas, dārzi, lauki, purvi. Sastopams cilvēku apdzīvotās vietās laukos. Vairošanās biotopi ir labi aizauguši dīķi, lāmas, grāvji, arī ar zivīm apdzīvoti. Hibernācijas mikrobiotopi ir alas, pagrabi, māju pamati. Barojas ar vabolēm, kailgliemežiem, kāpuriem, sliekām. Pavasarī izdēj 1200–7000 ikrus ūdenī, 3–5 m garā šņorē, kas aptīta ap ūdens augiem. Kurkuļi dzīvo ūdenī līdz metamorfozei. Dzimumgatavību sasniedz trešajā–ceturtajā dzīves gadā.

Zaļais krupis (*Bufo viridis*)

Sastopams Projekta teritorijā.

Aizsardzības statuss pasaulē: Least Concern (IUCN 3.1); Eiropā: Habitat Directive IV; Bern Convention (Annex 2); Latvijā: Aizsargājama suga (MK noteikumi Nr. 396); Latvijas Sarkanās grāmatas 3. kat.

Āda grumbuļaina. Ķermeņa mugurpuses pamatnokrāsa gaiši pelēka ar dažāda izmēra un formas tumši zaļiem plankumiem. Aktīvs siltajā gada periodā, ziemu pavada hibernācijā. Aktīvs vakaros krēslā, dienu pavada, ierokoties zemē, zem akmeņiem, alās, zem koku zariem. Barošanās biotopi ir krūmāji, pļavas, dārzi, lauki. Sastopams cilvēku apdzīvotās vietās ciematos, pilsētās. Vairošanas biotopi ir dīķi, lāmas, grāvji. Hibernācijas mikrobiotopi ir grauzēju alas, bedres, akmeņu čupas, ziemu pavada arī, ierokoties zemē. Barojas ar vabolēm, skudrām, kāpuriem, sliekām. Pavasarī izdēj 3000–5000 ikrus ūdenī, šņorē ar divām ikru rindām, kas aptinas ap ūdens augiem vai guļ ūdenstilpes dibenā. Kurkuļi dzīvo ūdenī līdz metamorfozei. Dzimumgatavību sasniedz ceturtajā dzīves gadā.

Parastā varde (*Rana temporaria*)

Sastopama bieži visā Projekta teritorijā.

Aizsardzības statuss pasaulē: Least Concern (IUCN 3.1); Eiropā: Habitat Directive V, Bern Convention (Annex 3).

Āda gluda. Ķermeņa mugurpuses nokrāsa ir ļoti mainīga: brūna, pelēka, sarkanīga, gandrīz vienmēr ar melniem plankumiem. Uz pakauša parasti ir tumšs V-veida plankums. Ķermeņa vēderpuse pelēcīgi vai dzeltenīgi balta ar marmora zīmējumu.

Sezonāla un diennakts aktivitāte. Aktīva siltajā gada periodā, ziemu pavada hibernācijā. Aktīva vakaros, dienā parasti lietus laikā. Sauszemes suga. Barošanās biotopi ir meži, pļavas, purvi, dārzi. Vairošanās biotopi ir dažāda tipa dīķi, grāvji. Hibernācija notiek ūdenī, parasti ūdenstilpēs ar caurteci: avotos, strautos, upītēs. Barojas ar vabolēm, odiem, moluskiem, kāpuriem, sliekām. Pavasarī izdēj 600–1400 ikrus ūdenī, lielā kamolā. Kurkuļi dzīvo ūdenī līdz metamorfozei. Dzimumgatavību sasniedz trešajā dzīves gadā.

Purva varde (*Rana arvalis*)

Sastopama visā teritorijā, bet nevienmērīgi, lielākoties pie mežiem.

Aizsardzības statuss pasaulē: Least Concern (IUCN 3.1); Eiropā: Habitat Directive IV; Bern Convention (Annex 2).

Āda gluda. Ķermeņa mugurpuses nokrāsa brūna, šokolādes krāsas, sarkanīga, bieži, bet ne vienmēr, ar melniem plankumiem. Uz pakauša ir tumšs V-veida plankums. Ķermeņa vēderpuse balta bez plankumiem. Pavasarī tēviņi kļūst gaiši zili. Aktīva siltajā gada periodā, ziemu pavada hibernācijā. Aktīva vakaros un naktīs, dienā parasti lietus laikā. Sauszemes suga. Barošanās biotopi ir meži, pļavas, purvi. Vairošanās biotopi ir dažāda tipa dīķi, grāvji. Hibernācija notiek uz sauszemes – alās, bedrēs zem lapām, kā arī ūdenī, caurtekošajās ūdenstilpēs: strautos, upītēs. Barojas ar vabolēm, odiem, moluskiem, taureņu kāpuriem, zirnekļiem, sliekām. Pavasarī izdēj 500–2700 ikus ūdenī, vienā vai divos kamolos. Kurkuļi dzīvo ūdenī līdz metamorfozei. Dzimumgatavību sasniedz trešajā dzīves gadā.

Dīka varde (*Pelophylax lessonae*)

Izplatīta Projekta teritorijas ūdenstilpēs.

Aizsardzības statuss pasaulē: Least Concern (IUCN 3.1);. Eiropā: Habitat Directive IV; Bern Convention (Annex 3).

Āda gluda. Mugura koši zaļa vai olīvzaļa, ar melniem plankumiem, gar muguru bieži ir gaiša svītra. Vēderpuse balta vai dzeltenbalta, ļoti reti ar melniem plankumiem. Sezonāla un diennakts aktivitāte. Aktīva siltajā gada periodā, ziemu pavada hibernācijā. Aktīva dienā un vakaros. Ūdens un pieūdens suga. Barošanās biotopi ir dažāda tipa ūdenstilpes: dīķi, karjeri, vecupes. Vairošanās biotopi ir tie paši, kas barošanās biotopi. Hibernācija notiek ūdenī un uz sauszemes – alās, netālu no ūdenstilpēm. Barojas ar vabolēm, kāpuriem, lidojošiem kukaiņiem. Ēd citus abiniekus, kurkuļus, zivju mazuļus. Pavasarī izdēj 2000–3000 ikrus ūdenī, nelielām porcijām. Kurkuļi dzīvo ūdenī līdz metamorfozei, juvenīliem ir ūdens un pieūdens dzīves veids. Dzimungatavību sasniedz trešajā dzīves gadā.

Ezera varde (*Pelophylax ridibundus*)

Atrasta Projekta teritorijā dīķos un pie Daugavas.

Aizsardzības statuss pasaulē: Least Concern (IUCN 3.1); Eiropā: Habitat Directive V, Bern Convention (Annex 3).

Ķermeņa mugurpuses pamatnokrāsa zaļa ar dažāda izmēra tumšiem plankumiem, gar muguru bieži gaišāka svītra. Sezonāla un diennakts aktivitāte. Aktīva siltajā gada periodā, ziemu pavada hibernācijā. Aktīva visu dienu un vakaros krēslā. Ūdens un pieūdens suga. Barošanās biotopi ir dažāda tipa ūdenstilpes, pārsvarā lielas: upes, ezeri, lieli kanāli. Vairošanās biotopi ir tie paši, kas barošanās biotopi. Hibernācija notiek zem ūdens barošanās biotopos. Barojas ar vabolēm, kāpuriem. Ēd citus abiniekus, kurkuļus, zivju mazuļus. Pavasarī izdēj 300–8000 ikrus ūdenī, divu kamolu veidā vai nelielās porcijās pa 8–10 ikriem. Kurkuļi dzīvo ūdenī līdz metamorfozei, juvenīliem ir ūdens un pieūdens dzīves veids. Dzimumgatavību sasniedz trešajā dzīves gadā.

Zaļā varde (*Pelophylax kl. esculentus*)

Divu iepriekšējo sugu hibrīds, sastopams Projekta teritorijā (ar vienu no mātes sugām).

Aizsardzības statuss pasaulē: Least Concern (IUCN 3.1); Eiropā: Habitat Directive V; Bern Convention (Annex 3).

Āda gluda. Mugura zaļa, ar melniem plankumiem, gar muguru bieži ir gaiša svītra. Vēderpuse balta vai pelēka, parasti ar melniem plankumiem. Sezonālā un diennakts aktivitāte. Aktīvs siltajā gada periodā, ziemu pavada hibernācijā. Aktīvs visu dienu un vakaros krēslā. Ūdens un pieūdens suga. Barošanās biotopi ir dažāda tipa ūdenstilpes (kopā ar vismaz vienu no mātes sugām): mazi un lieli dīķi, karjeri, vecupes. Vairošanās biotopi ir tie paši, kas barošanās biotopi. Hibernācija notiek zem ūdens barošanās biotopos vai uz sauszemes alās. Barojas ar vabolēm, kāpuriem, lidojošiem kukaiņiem. Ēd citus abiniekus, kurkuļus, zivju mazuļus. Kurkuļi dzīvo ūdenī līdz metamorfozei, juvenīliem ir ūdens un pieūdens dzīves veids. Dzimumgatavību sasniedz trešajā dzīves gadā.

Projekta UrbUmbrella LV teritorijas rāpuļu sugas

Sila ķirzaka (*Lacerta agilis*)

Aizsardzības statuss: ĪAS, SG 3, HD IV, BC II.

Projekta teritorijā suga sastopama reti un nevienmērīgi.

Pieaugušu īpatņu kopgarums parasti sasniedz 18–25 cm, no kuriem aptuveni divas trešdaļas veido aste. Ķermenis ir robusts, ar relatīvi platu galvu un spēcīgām kājām, kas pielāgotas aktīvai kustībai pa substrātu. Zvīņas ir granulozas, muguras virspusē ar nelielām, raksturīgi izkārtotām plakandzeltenām vai baltām punktiņveida zīmēm, ko norobežo tumšākas līnijas. Krāsojums variē – mugura var būt brūna, pelēcīga vai zaļgani brūna. Reproductīvās sezonas laikā tēviņi izceļas ar spilgti zaļu sānu un muguras krāsojumu, kas kalpo kā vizuāls signāls teritorijas aizsardzībā un mātīšu piesaistē. Mātītēm raksturīgs piesardzīgāks krāsojums – brūngans tonis ar skaidri izteiktām svītrām un tumšiem ovāliem plankumiem sānos.

Biotopu izvēlē dod priekšroku atklātiem vai pusatklātiem sauszemes biotopiem ar mozaīkveida struktūru. Suga ir izplatīta sausās pļavās, kāpās, virsajos, mežmalās, izcirtumos un gar ceļmalām, kur substrāts ir labi drenēts un saulains. Svarīgi ir arī mikrobiotopi – grauzēju alas, zemsedzes spraugas un veģetācijas aizsegs, kas nodrošina efektīvu slēpšanos un ziemas guļas iespējas.

Pļavas ķirzaka (*Zootoca vivipara*)

Suga izplatīta visā Projekta teritorijā, sastopama bieži.

Pieaugušu īpatņu kopgarums parasti sasniedz 14–18 cm, no kuriem apmēram puse ir aste. Ķermenis slaidš, galva nedaudz atdalīta no kakla, kājas proporcionāli īsākas nekā līdzīgām sugām (piem., sila ķirzakai). Zvīņas ir gludas, cieši sakārtotas, nodrošinot labu kustību slēgtā veģetācijā un mitrā biotopā. Muguras krāsojums parasti brūns vai pelēcīgs ar tumšākām sānu joslām un sīkām plankumainām struktūrām. Dažiem tēviņiem reproduktīvās sezonas laikā vērojams dzeltenīgs vai oranžīgs vēderpuses tonis. Mātītes krāsojums vienmērīgāks, ar garenisku gaišu svītru muguras vidū.

Biotopu izvēle ir cieši saistīta ar mitru un mēreni atklātu veģetāciju. Suga sastopama purvainās pļavās, mitrās mežmalās, kūdras purvos, grāvju malās, kā arī skraju mežu un krūmāju biotopos. Tai būtiski ir mikrobiotopi ar pietiekamu segumu un substrāta mitrumu – sūnu lakas, zāļu puduri, krituši koka stumbri un lapu kaudzes, kas nodrošina termoregulācijas un slēptuves iespējas. Suga ir diurna un īpaši aktīva siltākās diennakts stundās, izmantojot sauli ķermeņa temperatūras uzturēšanai.

Austrumu glodene (*Anguis colchica* Nordmann)

Jauna suga Latvijai, atrasta 2021. gadā. Suga Projekta teritorijā sastopama reti.

Morfoloģiski šī suga raksturojas ar iegarenu, cilindrisku ķermeni, kura garums parasti sasniedz 20–40 cm. Ķermenis ir gluds un pārklāts ar sīkām, spīdīgām zvīnām, kas piešķir tam metālisku nokrāsu. Krāsojums variē no pelēcīgi brūna līdz vara vai bronzas tonim; tēviņiem bieži ir vienmērīgāks tonis, savukārt mātītēm un jaunajiem īpatņiem var būt tumša, gareniska līnija muguras centrā. Dažkārt novērojamas tumšas sānu svītras. Vēders parasti ir tumšāks – pelēcīgs vai melns. Glodenēm atšķirībā no čūskām ir redzamas acu plakstiņu kustības. Galva ir neliela un nenosakāmi atdalīta no ķermeņa, aste gara. Pēc astes zaudēšanas tā var daļēji atjaunoties, taču tā kļūst īsāka un citā krāsojumā.

Suga apdzīvo dažādus biotopus – lapu koku un jauktos mežus, mežmalas, krūmājus, pļavas ar kuplu veģetāciju, dārzu un lauksaimniecības teritorijas. Būtisks ir blīvāks augsnes segums un slēptuves, piemēram, krituši baļķi, akmeņi, lapu un zaru kaudzes, kas nodrošina aizsardzību no plēsējiem un palīdz termoregulācijā. Glodene ir lēna, bieži uzturas zemsedzē un lielākoties ir krēslas un nakts aktīva, pielāgota dzīvei slēptā vidē. Barojas galvenokārt ar bezmugurkaulniekiem – kailgliemežiem, sliekām un kukaiņiem.

Parastais zalktis (*Natrix natrix*)

Suga izplatīta visā Projekta teritorijā, sastopama bieži.

Neindīga čūska Latvijā, viena no Latvijas raksturīgākajām rāpuļu sugām. Pieauguši zalkši parasti sasniedz 80–120 cm garumu, retāk līdz pat 150 cm. Ķermenis ir apaļš, bet ne tik drukns kā odzēm, un galva ir nedaudz atdalīta no kakla, veidojot maigāku kontūru. Zalkša visraksturīgākā iezīme ir dzeltenie vai gaiši oranžie puslokveida plankumi galvas sānos, tieši aiz acīm, kas veido tā saukto “dzelteno ausu” zīmi. Ķermeņa krāsojums parasti ir tumši zaļš, brūngans vai pelēks ar smalkiem, tumšiem punktiem vai šķērsvītrām. Zemādas puse parasti gaišāka – balta, dzeltenīga vai pelēcīga ar melnām mozaīkas veida zīmēm. Zalkša acīm ir apaļas zīlītes, kas norāda uz aktīvu dienas dzīvesveidu. Aste ir gara un pakāpeniski sašaurinās.

Apdzīvo mitras un saulainas vietas. To visbiežāk var sastapt pie dīķiem, ezeriem, upēm, grāvjiem, purviem un applūstošiem zālājiem. Zalktis bieži uzturas mežmalās, pļavās un dārzu tuvumā, kur netālu atrodas ūdenstilpes.

Parastā odze (*Vipera berus*)

Suga Projekta teritorijā sastopama reti.

Vienīgā indīgā čūska, kas sastopama Latvijā. Tā ir samērā neliela – parasti 50–70 cm gara, mātītes bieži vien ir nedaudz garākas un druknākas nekā tēviņi. Odzes ķermenis ir spēcīgs, viegli cilindrisks, ar skaidri atšķiramām zvīnām. Raksturīgākā pazīme ir zigzagveida tumša svītra pa muguras vidu, kas kontrastē ar pārējo ķermeņa krāsu. Tēviņiem mugura nereti ir pelēka vai sudrabaini pelēka, bet mātītes biežāk brūnganas, vara vai tumši brūnas. Galva ir trijstūrveida un nedaudz platāka par kaklu, uz tās var saskatīt raksturīgu V veida zīmi.

Odzes sastopamas saulainās mežmalās, izcirtumos, krūmājos, purvu malās un pļavās ar retu veģetāciju. Svarīgi, lai biotopā būtu pietiekams mitrums un grauzēju populācija, kas ir to galvenais barības avots. Odzēm patīk arī saules sakarsēti akmeņi un baļķi, kur tās var sasildīties pēc nakts atdzišanas. Latvijā īpaši bieži odzes var redzēt pavasarī, kad tās iznāk no ziemas migām un aktīvi meklē sauli.

Eiropas purva bruņurupucis (*Emys orbicularis*)

Ļoti reta suga Projekta teritorijā, zināma viena 1980.g. atradne (Pupiņš, Pupiņa 2007). Aizsardzības statuss: ĪAS, SG 0, HD II, IV, BC II.

Karapakss (augšējais vairogs) ir gluds, ovāls, nedaudz izliekts un kustīgi savienots ar plastronu (apakšējais vairogs). Pieaugušo bruņurupuču karapaksa garums ir līdz 210 mm, bruņurupuča svars ir līdz 1 kg. Bieži vien karapaksam nav skaidri izteiktu plankumu. Plastrons ir tumšpelēks vai melns, kā arī dzeltenīgs ar lieliem tumšpelēkiem plankumiem.

Eiropas purva bruņurupucis Latvijā apdzīvo saldūdens ūdenstilpes: nelielus ezerus, līčus, zivsaimniecības dīķus, vecupes, zemos purvus ar pietiekamu ūdens spoguļa platību. Tie dod priekšroku stāvošām ūdenstilpēm vai ūdenstilpēm ar lēnu straumi, dūņainu dibenu un ar bagātu ūdens un pieūdens veģētāciju, ar sauli labi apsildītām ūdenstilpēm. Kā barības ūdenstilpes bruņurupuči izmanto arī nelielas ūdenstilpes, kuras vasarā var arī izžūt. Latvijas klimatiskos apstākļos iespējai sasildīties purva bruņurupuču dzīvē ir īpaša nozīme, tādēļ ir svarīgi, lai biotopā būtu tam ērtas vietas: kritušu koku stumbri, zāles ciņi utt. Sugas barības spektru sastāda ūdens bezmugurkaulnieki: gliemeži, odu un maksteņu kāpuri, ūdensvaboles, spāru kāpuri, sliekas u.c., arī mugurkaulniekus: kurkuļus, tritonus, vardes, zivis.

Projekta UrbUmbrella LV teritorijas invazīvās sugas

Rotans (*Perccottus glenii* Dybowski)

Invazīvā suga.

Bentiska saldūdens zivs, kuras dabiskās izplatības areāls aptver Austrumāziju – Amūras baseinu, Ziemeļķīnu un Korejas pussalu. Latvijā suga nonākusi kā invazīva svešsuga, galvenokārt ar zivju mazuļu un akvakultūras materiāla pārvešanu, kā arī iespējamiem akvāriju izlaides gadījumiem. Suga konstatēta vairākās upju baseinu sistēmās, tai skaitā dienvidaustrumu Latvijas ūdenstilpēs.

Suga raksturojas ar īsu, masīvu ķermeni, kura garums parasti ir 8–18 cm, ar relatīvi lielu, platu galvu un plašu mutes atvērumu, kas ļauj uzņemt salīdzinoši lielu laupījumu. Muguras puse tumši olīvbrūna līdz pelēcīgi brūna ar neregulāriem tumšiem plankumiem un marmora veida rakstu, vēderpuse gaišāka.

Biotopu ziņā suga dod priekšroku nelielām, stāvošām vai lēni tekošām, seklām ūdenstilpēm ar bagātīgu ūdensaugu veģetāciju – dīķiem, vecupēm, grāvjiem, kūdras karjeriem un mežu lāmu

sistēmām. Suga ir ļoti tolerantā pret organisko piesārņojumu, spēj pārzīmot mazos, aizsalstošos ūdeņos un veidot blīvas populācijas. Kā plēsējs barojas ar bezmugurkaulniekiem, zivju ikriem un mazuļiem, kā arī abinieku ikriem un kāpuriem.

Sarkanausu bruņurupucis (*Trachemys scripta*)

Invazīvā suga.

Saldūdens bruņurupuču suga, kuras dabiskā izcelsmes areāls atrodas Ziemeļamerikā — Centrālajos un Dienvidrietumos Misisipi baseinā un Meksikas līča reģionā. Eiropā — tostarp arī Latvijā — šī suga parādījusies kā ievestā suga, galvenokārt pateicoties mājdzīvnieku tirdzniecībai un cilvēku tikumam “atlaist brīvībā” bruņurupučus, kad tie kļūst nevajadzīgi. Karapaksa forma ir plakana un ovāla, bieži ar nelielu, pusaudžu vecumā redzamu “ķīli”; ar vecumu bruņa kļūst tumšāka. Galvas sānos ir raksturīgi sarkani vai oranži plankumi. Dzīves ilgums potenciāli 30 gadi un ilgāk.

Sarkanausu bruņurupucis ir ūdens suga, kas dabiskā vidē dod priekšroku lēnām tekošām vai stāvošām saldūdens ūdenstilpēm: ezeriem, dīķiem, lēniem upes posmiem, purviem, grāvjiem ar mīkstu dibenu, veģetāciju un ar saulīšanās vietām ūdenī: akmeņiem un sakritušiem kokiem. Visēdāji, barojas gan ar augiem, gan ar bezmugurkaulniekiem, zivīm un abiniekiem.

Sarkanausu bruņurupucis ir Invazīvā suga, vienā no pasaules 100 vissliktākajām invazīvām sugām. Tas konkurē Latvijā ar vietējo Eiropas purva bruņurupuci par barību un par sildīšanās un olu dēšanas vietām. Sarkanausu bruņurupuči ir aktīvāki un agresīvāki — konkurences spiediena dēļ vietējiem bruņurupučiem var samazināties aktivitāte, barības sagremošanas ātrums, reprodukcijas iespējas. Suga var pārnest parazītus un slimības, kas ir jaunas vietējām sugām, tas palielina patogēnu riskus vietējai herpetofaunai.

Ruģeļu teritorijas apmeklēšanas noteikumi

1. Apmeklējot Ruģeļu teritoriju, jūs piekrītat šiem noteikumiem un esat atbildīgs par savu un savu bērnu uzvedību un drošību.
2. Ruģeļu mitrajā dzīvo simtiem dažādu dzīvnieku, augu, sēņu un citu organismu sugu. Saglabāsim viņu mitrāju viņiem.
3. Ruģeļu mitrajā uzvedieties tā, it kā viesotos pie labi pazīstamiem draugiem: labi pavadiet laiku, baudiet dabas dzīvi, netraucējiet to un citus apmeklētājus, nebojājiēt dabu un neatstājiēt atkritumus.
4. Pārvietojieties pēc iespējas pa takām un atpūtiēties paredzētajās vietās — pārējā mitrāja teritorija ir paredzēta tā iēmītņiekēm: abiniekiem, rūpuļiem un citiem dzīvniekiem un augiem.
5. Neapmeklējiēt Ruģeļu mitrāju ar kaķiem vai suņiem — tie biedē mitrāja iēmītņiekus. Atstājiēt tos mājās vai izstaigājiēt paredzētajās vietās.
6. Neplūciēt ziedus un citus augus, neķeriet abiniekus un rūpuļus, nebarojiēt zivis, putnus un citus dzīvniekus — Ruģeļu mitrājs ir viņu mājvieta.
7. Nespēlējiēt skaļu mūziku un nerīkojiēt skaļus trokšņus — tas biedē Ruģeļu mitrāja iēmītņiekus un traucē citiem apmeklētājiem.
8. Nelaidiet Ruģeļu mitrajā nevajadzīgus mājdzīvniekus — eksotiskus bruņurupučus, akvārija zivis un citus — tie apdraud mitrāja iēmītņiekus un Latvijas dabu.
9. Ieraugot purva bruņurupuci, netuvojiēties tam tuvāk par 2 metriem, neķeriet to un nepieskariēties tam — šis dzīvnieks ir izaudzēts zookultūrā un izlaists dabā, lai papildinātu purva bruņurupuču populāciju Ruģeļos.
10. Ruģeļu teritorijā ir atļauts peldēties, sauļoties, makšķerēt un kurināt uguni tikai paredzētajās vietās.
11. Esiet uzmanīgi un neatstājiēt bērnus, vecāka gadagājuma cilvēkus un citus bez uzraudzības, tostarp pludmalē, mežā un ūdenstilpju tuvumā.